

Strikt vertrouwelijk – alle rechten voorbehouden

Ministerie van Financiën, directie financieringen

T.a.v.

Rotterdam, 13 januari 2025

Memo beoordeling evaluatie staatsdeelneming Thales Nederland B.V.

Geachte ,

Overeenkomstig uw verzoek, opgenomen in de Nadere Overeenkomst perceel 2 Evaluatie Thales getekend op 2 december 2024 met kenmerk 01865007.603.027 (Nadere Overeenkomst), hebben wij de uitvoering van de evaluatie over de staatsdeelneming in Thales Nederland B.V. ("TNL") beoordeeld (het "Doel"). Dit memo ("Memo") is opgesteld om onze bevindingen voor het Doel te presenteren. Dit Memo is opgesteld volgens specifieke instructies van het ministerie van Financiën, uitsluitend ten behoeve van het ministerie van Financiën aan wie wij hebben ingestemd onze verantwoordelijkheid te aanvaarden in verband met het doel van dit memo en mag daarom niet worden gebruikt of vertrouwd voor enig ander doel.

Wij hebben onze werkzaamheden op 2 december 2024 aangevangen en op 13 januari 2025 in concept afgerond. Met gebeurtenissen of omstandigheden die zich na deze datum hebben voorgedaan, wordt in het Memo dan ook geen rekening gehouden.

Onze analyse is gebaseerd op de door het ministerie van Financiën verstrekte informatie, gegevens en toelichtingen. EY Strategy and Transactions is niet nagegaan of deze verstrekte gegevens, informatie en toelichtingen juist zijn. Het ministerie van Financiën blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud en volledigheid van de verstrekte gegevens, informatie en toelichtingen. Voor de volledigheid merken wij op dat wij niet inhoudelijke betrokken zijn geweest bij het evaluatieproces en ook niet betrokken zijn bij de besluitvorming door het ministerie van Financiën.

Het Memo vormt een integraal geheel en mag niet in afzonderlijke delen worden opgesplitst. Dit memorandum en de inhoud ervan mogen niet worden geciteerd, naar verwezen of getoond aan andere partijen, behalve zoals bepaald in de overeenkomst.

Wij aanvaarden geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid jegens enige andere persoon dan het ministerie van Financiën of jegens een partij aan wie wij schriftelijk hebben ingestemd onze verantwoordelijkheid te aanvaarden met betrekking tot dit memorandum, en dienovereenkomstig, indien dergelijke andere personen ervoor kiezen te vertrouwen op enige inhoud van dit memorandum, doen zij dit op eigen risico.

Wij dragen geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van het Memo ten opzichte van derden. Indien derden besluiten enige waarde toe te kennen aan ons Memo dan geschiedt dit op eigen risico en aanvaarden wij generlei aansprakelijkheid voor de mogelijke gevolgen hiervan.

Hoogachtend, EY Strategy and Transactions

Aanleiding

In de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 (hierna: "Nota 2022") staat beschreven dat het staatsaandeelhouderschap van iedere deelneming minimaal eens in de zeven jaar moet worden wordt geëvalueerd om te bepalen of een belang in het bedrijf nog toegevoegde waarde heeft. De evaluatie beoordeelt in hoeverre het staatsaandeel effectief bijdraagt aan de borging van publieke belangen en of het beheer de gewenste toegevoegde waarde heeft opgeleverd. Daarnaast wordt onderzocht of er aanleiding is om de gemaakte keuzes voor omvang, duur en beheer te herzien.

De Staat is voor 1% aandeelhouder in TNL. Zodoende heeft het ministerie van Financiën deze deelneming geëvalueerd aan de hand van het *Handboek Evalueren Deelneming 2023* (hierna: "Handboek Evalueren"). In de Nota 2022 is opgenomen dat de onafhankelijkheid van de evaluaties dient te worden geborgd door externe partijen te betrekken bij de evaluatie. Om die reden is aan EY gevraagd om de evaluatie over de deelneming in TNL te toetsen, om zo de onafhankelijkheid van deze evaluatie te borgen.

Dit memo bevat de toetsing van de evaluatie, opgebouwd langs drie onderzoeksvragen:

- i. Toetsing evaluatie conform Handboek Evalueren: is de evaluatie uitgevoerd conform het Handboek Evalueren?
- ii. Toetsing proces van het evaluatietraject conform Handboek Evalueren: is het proces van het evaluatietraject conform het Handboek Evalueren gedaan?
- iii. Toetsing begrijpelijkheid argumentatiestructuur: is de argumentatie van de evaluatie begrijpelijk en logisch?

In de volgende secties wordt per onderdeel de conclusie van deze toetsing toegelicht.

i. Is de evaluatie uitgevoerd conform het Handboek Evalueren?

Het Handboek Evalueren van het ministerie van Financiën biedt een uniform evaluatiemodel dat gericht is op de vraag of het belang in de staatsdeelneming de gewenste toegevoegde waarde heeft gehad. Het evaluatiemodel geeft een gestructureerd antwoord op twee hoofdvragen:

- 1) Is er nog steeds een publiek belang en is een deelneming nog steeds het beste instrument om dit te borgen?
- 2) Is er aanleiding om de omvang van het aandelenbelang, of de belegging van de aandeelhoudersrol aan te passen?

Voor het beantwoorden van deze vragen wordt een afwegingskader voor het aangaan en afstoten van een deelneming gebruikt. EY heeft geobserveerd dat de structuur van de evaluatie over de staatsdeelneming in TNL (hierna "Evaluatierapport") in lijn is met het evaluatiemodel beschreven in het Handboek Evalueren. Het Evaluatierapport bestaat uit vijf hoofdstukken, elk opgesplitst in verschillende (sub)paragrafen, waarvan de (sub)paragrafen uit hoofdstuk 3 en 4 de vragen bevatten uit het afwegingskader van het Handboek Evalueren. Elk van de vragen die wordt gesteld, wordt afdoende beantwoord in de evaluatie. Op basis hiervan concludeert EY dat de evaluatie is uitgevoerd conform de kaders uit het Handboek Evalueren.

ii. Is het proces van het evaluatietraject conform het Handboek Evalueren gedaan

Het Handboek Evalueren kent een bijlage met het te volgen evaluatieproces. EY heeft aan de hand van de beschrijving in het Evaluatierapport in combinatie met een aangeleverde procesbeschrijving beoordeeld of het evaluatieproces in lijn met het handboek doorlopen is. 11 van de 13 stappen uit het Handboek Evalueren zijn relevant voor deze beoordeling. De laatste twee stappen, informeren bewindspersoon en publicatie uitkomsten, volgen namelijk na de beoordeling van de evaluatie door EY. EY heeft waargenomen dat de eerdergenoemde relevante stappen voor deze beoordeling uit het Handboek Evalueren zijn doorgelopen. Uit de evaluatie en de procesbeschrijving wordt daarnaast voldoende helder welke afweging gemaakt is om het evaluatieproces zelf uit te voeren, welke stakeholders betrokken zijn en hoe de onafhankelijkheid van de evaluatie is geborgd.

iii. Is de argumentatie van de evaluatie begrijpelijk en logisch?

De evaluatie definieert het publieke belang van de staatsdeelneming langs drie lijnen:

- 1) Het belang van productie van militaire technologie in Nederland en daarmee gepaard gaande invloed in internationale context, onder andere binnen de NAVO;
- 2) Het belang dat de krijgsmacht over het juiste materieel moet beschikken om aan haar hoofdtaken te kunnen voldoen, waarbij toegang tot hoogwaardige radartechnologie die TNL produceert van groot belang is; en
- 3) Het belang dat TNL voor de ontwikkeling van radarsystemen in Nederland afhankelijk is van de bereidheid van buitenlandse overheden om specifieke informatie te delen met TNL. Daarbij geeft het ministerie van Defensie aan dat het hebben van een staatsaandeel in TNL essentieel is voor deze bereidheid.

De onderbouwing van het publieke belang is met deze argumentatie helder en logisch, doordat duidelijk wordt gemaakt dat radartechnologie zowel defensief, technologisch en economisch van belang is voor Nederland. Directe betrokkenheid van de Staat in TNL middels een staatsdeelneming wordt van cruciaal belang geacht voor het ontwikkelen van radarsystemen omdat hiervoor de bereidheid van buitenlandse overheden om informatie te delen wordt vergroot. Vanwege het strategische belang van de informatie zijn bepaalde landen terughoudend met het delen van informatie met bedrijven die in buitenlandse handen zijn. Het staatsaandeel geeft buitenlandse overheden dan extra vertrouwen dat informatie met TNL gedeeld kan worden. Informatiedeling van buitenlandse overheden met TNL is in theorie ook mogelijk zonder staatsaandeel, maar in de evaluatie wordt aangegeven dat Defensie in de praktijk merkt dat het staatsaandeel een positieve bijdrage levert aan de uitwisseling van deze informatie door buitenlandse overheden. Staatsaandeelhouderschap is daarmee een instrument om informatiedeling, die essentieel is voor het functioneren van TNL, te faciliteren.

Het tweede gedeelte van de evaluatie kijkt of er andere mogelijkheden zijn om deze informatiedeling te faciliteren en of er aanpassingen in het Staatsaandeelhouderschap nodig zijn. Een mogelijkheid daarvoor is wet- en regelgeving. Aangegeven wordt dat er sectorale wetgeving, de zogeheten wet weerbaarheid defensie en veiligheid gerelateerde industrie, in internetconsultatie is geweest maar nog niet is aangenomen of geïmplementeerd. Daarom is het logisch dat hiervoor de borging van het publieke belang geen beroep op kan worden gedaan. Wel merkt EY hierbij op dat indien de wet wordt aangenomen en geïmplementeerd het verstandig is om te verkennen in hoeverre de mogelijkheid van de Rijksoverheid om geschiktheidsverklaringen af te geven, de borging van het publieke belang verder kan versterken.

Aangezien Staatsaandeelhouderschap de meest logische vorm is om het publieke belang te borgen, wordt in het Evaluatierapport tot slot gekeken naar de omvang van het aandeelhouderschap. Logischerwijs zou verkleining van het aandeelhouderschap (momenteel 1%) leiden tot verlies van de borging van het publieke belang. Het uitbreiden van het staatsaandeel zorgt er ook niet voor dat het publieke belang beter geborgd wordt dan op dit moment het geval is, waardoor uitbreiding van het staatsaandeel niet voor de hand ligt. EY deelt deze bevindingen.

Bijlage

Afkortingen en definities

Afkorting	Betekenis
Doel	Het beoordelen van de uitvoering evaluatie over de staatsdeelneming in TNL
Evaluatierapport	De evaluatie over de staatsdeelneming in TNL gemaakt door het ministerie van Financiën
EY	EY Strategy and Transactions
Handboek Evalueren	Handboek Evalueren Deelneming 2023
Memo	Dit memo
Nota 2022	Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022
TNL	Thales Nederland B.V.